

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átveve:

Egyes évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "

Árnyék házas hordva:

Egyes évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "

Videkre postán utálitva:

Egyes évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a helyi és
Külső országok híreivel.

Utasítások és kiadóhivatali
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztés jogait visszatartva
vagy megörökös az új vállalkozók.

Hirdetvények és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Előfizetési árak és listák.

NAGYVÁRAD, nov. 6

A háztulajdonosok agyon- terhelése.

A tapasztalat azt mutatja, hogy minden pénzügyigazgatásnál két különböző természetű egyén áll az ügyek élén. Az egyik simulékony, előzékeny, legalább látszólag, a polgársággal szemben. Ez rendszerint a pénzügyigazgató. A másik, daczára eddigi, rendszerint elég hosszú tapasztalatainak, még mindig a törvényeket és a rendeleteket bujja s a szavakat keresi, hogy miként találjon módot a polgárság újabb és újabb megterhelésére. Legalább is az egyik keze mindig az adóprézen nyugszik s lesi a kedvező alkalmat, hogy mikor szoríthat egyet a polgárok zsebében. Olyan piócza-féle szerepe van a pénzügyi gépezetben. Ez rendszerint a helyettes pénzügyigazgató.

Az ügyeket aztán úgy osztják be a pénzügyigazgatásnál, hogy a hol reprezentálni, vagy a közönség bizalmának megnyitkozását kell kivenni, rendszeren a kir. pénzügyigazgató jelenik meg, a hol pedig a polgárság megnyomorításáról van szó, oda a pénzügyigazgató-helyettest küldik. Neki nem nagy szüksége van a polgárság rokonszenvére, bizalmára, csak a legfőbb fiáncznak, a miniszternek kegyét keresi, hogy eljusson mielőbb arra a polczra, a hol aztán lehet simulékony, előzékeny.

Nagyváradon már sok kellemetlenség volt az ilyen magasra törő nagyságokkal,

a kik éppen olyan kiméletlenül járnak el a várossal mint testülettel, a mily jobb ügyre méltó buzgalommal igyekeznek a polgárságot újabb adóemelésekkel agyonterhelni.

Nagy megütközéssel fogadott egy hasonló kísérletet Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnapi ülésén.

A nagyvárad lakás viszonyok eléggé ismeretek a közönség előtt. Minden házigazda évi bevételének 33%-át fizeti adóba, tehát minden harmadik évben egész házjövödelmét az államnak és városnak adja. Ezenkívül még a nyakában marad a javítás, tüzbiztosítás stb. díja.

A háztulajdonosok elég önzetlenül bevallják az általuk lakott helyiségeknek megfelelő bérösszeget, mint jövödelmet.

A nagyvárad pénzügyigazgatóság helyettes vezetője gondol merészet és nagyot s elveszi a katonai lakbér szabályzatot s azt hasonlítja össze a háztulajdonosok bevallásával. Ezen alapon aztán egyszerre kilenczven háztulajdonos saját lakásának a bérösszegét felemeli. Kezdetnek, véleménye szerint, elég most ennyi, — jövöre majd következik a folytatás.

A sarokba szorított helyettes ur egész őszintén be is vallotta, hogy az adók emelésénél, a katonai lakbér összege és a lakbér viszonyok emelkedő tendenciája vezette.

Mind a két indok alaptalan, téves és arra vall, hogy a pénzügyigazgatásnál nem ösmerik a helyi viszonyokat s nem látnak tovább a pénzügyi palota falánál.

A katonai lakbéreket irányadóul venni, merő abszurdum.

A város óriási áldozatok árán felépítette a kaszárnyákat s évekig küzdött, míg oly magas lakbérosztályzatot tudott elérni, hogy a laktanyákba fektetett millióknak a kamatja részben megtérüljön. Természetesen a lisztikar is ezután a scála alapján kapja a lakbért. De azt nem veszi a pénzügyigazgatóság tekintetbe, hogy mily összeget takarítanak meg a tiszték a lakbérből. És ha ki is fizeti a 4 szobás lakásáért az 1400 koronát, az bizonyára nagy uri, tágas helyiség, a fő helyen, míg a házigazdák legtöbbször, éppen a nyomott viszonyok folytán a saját maga számára beéri a kisebb szobákkal is, hogy a nagyobbakat értékesíthesse. De hát a felfele törekvő fiánczsenik előtt csak a szám imponál. Ha kicsi, ha nagy, 4 szoba — négy szoba.

A lakbérviszonyok emelkedő tendenciája is módfelett dühöng Nagyváradon.

Allandóan 6—7 száz üres lakás van Nagyváradon; a házigazda a lakók után vár — vár és csak vár.

Oriási buzgalmában arról is könnyen tudomást szerezhetne a pénzügyigazgatóság, hogy igen sok házigazda már beleunt a várásba s 20—25%-al olcsóbban adta ki üres lakását, mint eddig birták.

Tisztes bravour lett volna, ha a közigazgatási bizottság tegnap beugrik a helyettes úrnak s egyszerre kilenczven házigazda terheit felemeli egy ferdén fel fogott s még ferdébben magyarázott miniszteri rendelet alapján.

Különben is a miniszter rendelete nem állhat meg ott, ahol a törvény világosan mást rendel. Pedig a pénzügy-

A „TISZÁNTÚL” TARCZAJA.

Hajnal.

Borongó csendes éj után
Ha kél, ha gyul a hajnal
Csókolva lenn a tó színét
Meleg, sugárzó ajkkal —

Láttatok már a mélybe' lenn
A hold halvány, nagy árnya,
Hogy megfakul, s hogy oszlik el
A sok fényes sugárba? . . .

Lelkemben ép így foszlik egy
Rég'félte őrzött árnyék,
S úgy tűnik, mintha én is új
Kélő hajnalba' járnék . . .

Két lázas szem tekintete
Ragyogja át a lelkem
S multam kísértő árnyait
Lassan-lassan felejttem.

Uj tűz, uj láng, uj vágy hevít
S esábit megint a mámor, —
S a mult gyászát nem láthatom
A sok fényes sugártól.

Dutka Ákos.

Harangszó és orgonavirág,

— Francois Coppée után francziából. —

Falusi harangszó! Falusi harangszó! Mily mélabusan hangzik ércszavad a májusi tiszta kék égen! Halovány orgonavirágai a külvárosnak, miért keltetek annyi báunatot s oly mély sóvárgást a tévelygő utas lelkében?

Évek multak azóta, számos évek, midőn hallgattalak téged, harangszó, a maihoz hasonló szép napon, ugyanazon a ragyogó azurkék égen, melyet nem szel keresztül még egyetlen fecske sem. Évek multak azóta, számos évek, midőn lelkendezve szivta magába átható, kedves illatotokat, Páris halovány orgonavirágai, mikor elhaladt a kertek vasrácsai mellett, mely fölött kihajoltak virágfürtjeitek.

Es komor gondolat szorítja össze szívet: »Csak egy tavaszt érhetne még!«

Gondol ifjuságára, midőn annyi örömet szerettek neki: harangszó és orgonavirág! — Midőn téged hallgatott, illatotat magába szivta, azonnal egyszerre ezer reménytől duzzadt a keble.

Ifjuság! hol van már és mily rövid ideig tartott! Mig birtokában volt neki, minden reggel így szólott hozzá: »Tehát ma miő boldogság várakozik reád?« mert az ifjuság tulajdona: a boldogság reménye — a föltétlen, a tökéletes, elérhetetlen boldogsága. »Holnap rá fogok találni a nőre, kinek égi mesolya

megnyitja előttem a paradicsomot . . . Holnap háboru fog kitörni és hirtveves, győztes hadvezér leszek, kinek térdénállva fogják átadni a legyőzött város kulcsait . . . Holnap elkészítem a tervet s megírom a drámát, vagy a hősköltöményt, mely engem halhatatlanná tesz.«

Szerelem, dicsőség, szellem! Ki nem álmódzott mindezekről, hévvel, örülettel remélve. Mit mondjak arról, ki ezt nem teite, elmondhatja-e az magáról, hogy volt fiatal?

Az utas immár előregedett, kit elringat a harangok bájteli hangja, kit elandalít az orgonavirág mulékony illata. Gondol rövid ifjuságára. Elmult s bizony régen volt az a nap, midőn megismerte az élet köznapiaságát, mikor tudatára ébredt annak, hogy egyedül a vágy boldogít, minden földi örömet keserűség követ és utálat és hogy a kitűzött cél napról napra zsugorodik össze a különböző ellenhatások előtt. Elmults egy szomorú reggelen úgy ébredt fel, hogy semmi rendkívülit, semmi fenégeset nem várt. — Elofvasta könyvét, melyet annyi éjjeli virrasztás között irt meg, azt is hidegnek és álmainál sokkal silányabbnak találta. Jött azután a keserves tapasztalat, mint iperkodik elnyomni a gőg, irigység, árulás ő, a szegény ördögöt, a föld nyugtalan férgét.

Mindazonáltal az élet még mindig szépnek tűnt fel előtte, azonban mint a szeptemberi napon megérlett gyümölcs. Elvesztette mindenkorra lelkének amaz üdeségét, mely azon

igazgatóság ilyen akart, mert alaki hibákat követelt el s ezen eljárása alapján akarta agyonnyomoritani a háztulajdonosokat.

Ezuttal ez nem sikerült, de ismerve a pénzügyigazgatóság szivósságát mindenben, ahol az adóprérről van szó, valószínűleg újabb kísérletnek lesz kitéve a bizottság.

Elvárja a város közönsége, hogy a közigazgatási bizottság a tegnapihoz hasonlóan utasítson vissza a jövőben is minden olyan kísérletet, amely a polgárság ekszisztenciáját támadja meg.

Vid—

A bécsi választások.

A keresztény-szociálisták a tegnapi 21 választás közül 20 kerületben győztek. Favoitenben a keresztény-szociálista jelölt és dr. Adler szociáldemokrata közt pótválasztás lesz. A választók legnagyobb része leszavazott élőkön a 82 éves Gruscha bibornokkal. A Lipótvárosban a választók 92 százaléka megjelent az urnánál és sehol sem maradt a szavazók száma a 70 százalékon alul. A vidéki mandátumok közül a keresztény-szociálisták négyet vesztek. A keresztény-szociálisták e szerint 47 mandátummal, a kompromisszum alapján pedig a nagybirtokosokéval együtt 49 mandátum felett fognak képviselve. A Belvárosban a keresztény-szociálisták többsége alig volt ezer szavazat, ellenben a Lipótvárosban és Brigittenauban Luegert 3700 szótöbbséggel választották meg.

A csongrádi választás.

Gróf Apponyi Albert elnöklété alatt tegnap ült össze az a bizottság, a mely hivatva van itélkezni a csongrádi választókerület sorsáról. A bizottság beható vita alá vette a kiküldött bizottság jelentését és pontról-pontra tárgyalta az etetés-italás és vesztegetés eseteit. A tárgyalást a nagy anyaghalmoz miatt tegnap nem fejezhették be és így a bizottság holnap délelőtt ismét összeül ez ügyben, hogy

ítéletét meghozza. Altalános vélemény az, hogy a kerület választójogát nem fogják felfüggeszteni.

Az uzsora törvény novellája.

Flósz Sándor igazságügyminiszter rendelkezése következtében az igazságügyminisztériumban működő kodifikáló bizottság a jövő héten kezdi meg az uzsora törvény novellájának tárgyalását, amelynek előadója Lányi Bertalan min. tanácsos lesz.

Az új katonai javaslatok.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter a képviselőház tegnapi ülésén beterjesztette az új katonai javaslatokat. Az első törvényjavaslat a közös hadsereg fentartására szükséges ujonczjutalékot 1903-ra 125.000 főben, a honvédség ujonczjutalékát pedig 15.500 főben állapítja meg. A második javaslat szerint a magyar korona országainak területén 2565 póttartalékos lesz behívható, illetve további szolgálatra visszatartható.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 6.

Elnök: gróf Apponyi Albert.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után néhány apróbb előterjesztésre került a sor. Napirend előtt.

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter szólt fel. A múlt hónapban — ugymond — két törvényjavaslatot nyújtott be, az ujonczlétszám emeléséről és a póttartalékosok behívásáról. (Mozgás a szélsőbalon, felkiáltások: Visszavonja?!)

Bakonyi: Nem szabad mást tennie.

Az új katonai javaslatok.

Fejérváry: Ezt a két javaslatot most visszavonja. (Helyeslés minden oldalról.)

Gabányi: Retirálj, retirálj, Bécsig meg sem állj. (D-rútság.)

Fejérváry: Helyette két más...

Rákosi Viktor: Ahá! Fedezi a visszavonulást!

Fejérváry: törvényjavaslatot nyujtok be a honvédség ujonczlétszámának megállapításáról és az 1903-ban kiállítandó ujonczok és póttartalékosoknak a létszám kiegészítése végett való kivételes igénybevételéről. Kéri a javaslatot bizottság elé utasítani.

Rátkay László: Szerinte ha a magyar kormányban volna érzés a hazafiság és etikai erkölcs iránt, a kormányok e tény után, hogy vissza kellett vonnia a javaslatot, melyek nem számoltak a nemzet teherviselési költségeivel, erejével, a kormánynak e visszavonulás után le kellett volna vonnia a konzekvenciát és lemondani. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Szell Kálmán: Még jókor. Majd később!

Gabányi: Dehogy jókor.

Benedek János: Megérték már a lemondásra.

Rátkay: De a kormánynak nincs érzése ez iránt, mert nem a magyar király kívánalmait, hanem a legfelsőbb hadur parancsait óhajta csak teljesíteni (Mozgás a szélsőbalon.) és a katonai gőg szolgálatában áll. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.) Ajánlja, hogy a most benyújtott törvényjavaslatokat, mielőtt a bizottsághoz utasítanák, olvassassák fel és azután itélkezzenek, hogy egyáltalán utasítsák-e a bizottsághoz. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Rakovszky István a házszabályokhoz kért szót. (Halljuk! Halljuk! a néppárton.) A Házszabályok 201-ik szakasza azt mondja, hogy minden beadott törvényjavaslatot mielőtt a bizottsághoz utasítanák, ki kell nyomtatni és szétosztani a képviselők közt megismerés végett. Kéri, hogy ez esetben hasonlóan járjanak el. (Helyeslés a néppárton.)

Szell Kálmán miniszterelnök: (Halljuk! Halljuk!) A kormány ha egy benyújtott javaslattal szemben azt látja, hogy ellene aggályok merülnek fel, visszavonja a javaslatot. Ebben semmi parlamentarizmus nincs. (Helyeslés jobbról.) Így történt ez a katonai javaslatoknál. A kormány látta, hogy nemcsak a pártoknál, de a bizottságoknál is aggályok merültek fel, ezért a javaslatokat visszavonta. Kéri a Házat, utasítsák a bizottsághoz. (Helyeslés jobbról.)

Apponyi elnök szerint a házszabályok 201-ik szakasza csak akkor érvényes, ha a javaslatot valamelyik képviselő nyújtja be, azonban a 129. és 119. szakaszok világosan megmondják, hogy a miniszterek által benyújtott javaslatok egyenesen bizottságokhoz utasítandók, ezért erre nézve nem is enged szavazást. A felett szavazhatnak a képviselők, hogy a javaslatokat felolvassák-e most, vagy nem. (Helyeslés.)

A Ház többsége a felolvasást mellőzi. Utána

érzethez hasonló, midőn a fa alatt eszszük meg az ágról leszakasztott cseresznyét, reggel, mikor még telítve van az éjjeli harmat által okozott frissességgel.

Szszor heves küzdelem támad bensejében, nyugtalan volt miatta, miért oszlik el oly hamar a remény és ábránd hatalmas varázsa az emberben; s mintha megakarná vizsgálni egy pillanatra, minden új tavasz visszahozott egy keveset az ifjúságából.

Husvét körül, a maihoz hasonló napon történt, akkor, midőn a szerény ibolya s az ékes tulipánt oly szendén terjeszt szét illatos szirmait, a fogoly óriások a toronyban, a hatalmas harangok megrezgatték a levegőt s hívó komoly szavajokat szétküldötték az ég mérhetetlen tórein. Ujra visszanyerte ekkor életkedvét; kezdett egy kissé ismét hisni a dicsőségben, a boldogságban. »Szerecs!« tanácsolták neki a szerény, gyengéd virágok és a hatalmas érc mozdó neki »dolgozzál!«

Visszaidézi multjának legszebb emlékei közül az ünnepnap ezen hűvös reggelét. Nem volt ekkor még fázékony, semmi sem bántotta őt, csupán a tiszta napon támadt északkeleti szél csapdosta arcát s borzongatta ruháját. A pajzán szél különösen a széles utcában, a templom előtt művelt ezer csintalanságot. Ugy látszott, különös előszeretettel üz tréfát azoknál, kik a templomba mennek, vagy onnét jönnek visszafelé. Mikor a kis árvák páros vonalban húzódó csoportjához érkezett, melyet

az irgalmas nővérek vezettek, belekapaszkodott felöltőjükbe, magasan lobogtatva azokat a levegőben, majd kalapjaik kék szalagját tépdeste. Azután abban találta győzelmét, hogy a kedves testvérek cornejait kavarta össze-vissza s alakította át nagy fehér pillangóvá. Majd a jobbmódu hívők kalapján a virágokat s tollakat rázta meg gorombán. Azután egy öreg pap állott utjába, hirtelen begöngyölte reverendájának redő közé annyira, hogy mozdulni is alig tudott, majd arra kényszerítte a szegény embert, hogy teljes erővel avultas kalapjába kapaszkodjék. Azután egy jámbor gyászba öltözött nő állított meg, belecsimpeszkedett hosszú fekete ruhájába s szegény, akadályoztatva még esernyője által is, a legkomikusabb helyzetbe került.

De ime, amint a játéki kedvében levő szél észrevette, hogy a szemközti levő házon a salu rosszul van kiakasztva, gyorsan odarohant, erősen a falhoz csapta. Azután két sötét dragonyos sisakja tetszett meg neki, szétszórta a sisak fekete sörényét s durván a két katona szemé közé vágta. Végre észrevette a tömegben, hogy egy porrohos honpolgár fején szalmakalap van, az első, mi látható volt e szezonban, hirtelen lekapta az öreg ur kopasz fejéről s kényszerítette, hogy fujtva, mint egy foka, a porról vakitva, fusson kalapja után, mely egy repült előtte, mint egy fecske.

A husvéti időszak ezen reggelén, mely oly régen volt, semmi sem okozott neki oly örömet,

mint a pajzán szél, mely oly jókedvű vala. Pedig mindenünnen életkedv sugárzott elő. Az ég tiszta volt, ugyanazon derültég ragyogott az ég boltozatán, mint a szeleidelekűek szemében. Es a zöldelő természet! Oh, az üde, gyengéd, elbájoló zöld lomboszat! A későn fakadó fák kopasz ágain alig kezdett még feltűnni, bizonytalanul, elreppenőleg, mint az elszálló füst kéksége. Más fák, a bimbók mellett ott ült az üde zöld az apró kis állátszó leveleken — oly fiatalok! — meglepőleg, elragadólag, minő a kis gyermekek ábrázata.

De különösen mindenütt található volt az orgonavirág! Epen sajátos cserje, mely az év ezen napjaiban alig bir lomboszattal, művészi elrendezett fűtős virágai már is tűzben égve tűndökölnek. Orgonavirág, ez mindenütt látható volt. Virágserepekben az ablakok parkányzatán, csomóba kötve a gyümölcsárusok állványain, a kis két kerékű teherszállító kocsikon a gyalogjáró mentén. A nők nagy csokrot tartva mindkét kezökben haladtak tova, még a bérkocsisok lovain is volt egy-egy ácska, a lovak füle mellé tűzve. Ha az ember kissé betért a melék utcába, orgonavirág fűtök integettek feléje bizalmasan a kertek kerítésén keresztül. Oh orsonafa, mely oly korán virulsz s alig tart virágod két hétig, valóban a párisi embernek virága vagy, a nagy város ideges lakosának, ki oly türelmetlen, kapzsi kit folyton üz, hajt a bírvágy és az élvezetek után való sóvárgás.

az indemnity

folytatólagos tárgyalása következett.

Reich Aladár az indemnity javaslatot, annak a bizalmatlanságnak kifejtésaként, melylyel ő is a kormány és működése iránt viselkedik, nem fogadja el. Az ország bajainak az a rendszer az oka, amely most uralkodik. (Ugy van! a szélsőbalon). A közösügyes rendszer Magyarországra végzetése vált. Az osztrák állambiztartás hasonlít a párisi Humbert-ügyhöz. Vasládában örök a római császárság hagyományait és fogadnak prókátorokat, akik elhítetik a világgal, hogy ők nagyhatalom. Es ennek a mordva csinált nagyhatalomnak mik voltak a sikerei? Háboruban mindig megverték. (Dertültség.) Ez volt a nagyhatalmaság. Miért nem érvényesültek másutt seholsen? Es ennek a nagyhatalmi jáékának mi adtuk meg az arát. (Ugy van! a szélsőbalon) A mi kormányunk nem önálló magyar kormány, csak expositurája a bécsi központi kormánynak. (Tetszés a szélsőbalon). Ilyen kormánynak pedig nem szavazhatja meg az indemnityt. (Zajos helyeslés a szélsőbalon, a szónokot számosan üdvözik.)

Rakovszky beszéde.

Rakovszky István azt tartja, hogy parlamenti reform nélkül nem lehet egészséges parlament. A kormány iránt nincsen bizalma, mint azt már Zichy János gróf pártja nevében is kijelentette. Nem látja szükségesnek az indemnitynek évről-évre való betervezését. Elismeri, hogy a miniszterelnök az igazság után törekedett. De az igazságnak a kormányzat minden ágában érvényesülni kell. A közgazgatás most is botránys. A mosoni alispánt nyilvánosan megvádolták azzal, hogy a királyné szobrára gyűjtött összeget elcsikasztotta. (Mozgás a néppárton.)

Szell Kálmán: Fegyelmi vizsgálat alatt is volt.

Rakovszky: Egy kormánypárti képviselő emelte a vádat. Ha levágja a miniszterelnök a Hydra egy fejét, száz keletkezik nyomában. De mindezekről eltekintve kérde, hol van a garancia, hogy a miniszterelnök maga fogja élvezni az indemnity gyümölcseit. Majd attér a paktum ismertetésére. Elismeri, hogy kényes a helyzete, most az 1899. XXX. t. cz. ügyében a kormány álláspontjára kénytelen helyezkedni. A miniszterelnök mostani állásfoglalása megfelel a törvény szellemének. (Zaj a szélsőbalon). Az a kérdés, tiszta-e a törvény, vagy nem. Ha tiszta, világos, nem vitatható. Ha nem világos, miért nem ügyeltek annak idején arra, hogy félreértések elkerültessenek. A törvény célja az volt, hogy a külszerződés határideje összeessen az Ausztriával kötött szerződés

lejáratával. Kossuth azt mondta, hogy a nemzetközi jog szerint a felmondás napján új tárgyalás ajánlható fel. De ez nem jelenti még a tárgyalás megkezdését. Kérde, hogy miért nem ügyelt a függetlenségi párt arra, hogy a törvény tisztán értelmezhető legyen.

Krasznay: Mert jóhiszeműek voltunk.

Rakovszky: Politikában nincs jóhiszeműség. Miért nem kérdezték meg a miniszterelnököt, hogy miért hagyta ki az említett törvényt, amely pedig a Bánffy-Badeni kiegyezésben benne volt. Hogy ezt nem tették meg, annak saját maguk az okai. (Zaj a szélsőbalon. Ellentmondások.) Ha szótól belátja, ha a 67. XII. t. cz. károsítja az ország érdekét, akkor követelni fogja az önálló vámterületet. De nem ül föl a függetlenségi párt tragikomédiájának. (Nagy zaj a szélsőbalon. — Elnök csenget.)

A komédia véget ért, tessék el a hallottat és menjünk új küzdelembe. Nem oly küzdelembe, amelynek az a célja, hogy a függetlenségi párt mely kérdésben szavazhat együtt a kormánnyal, hogy a kormány jelen van-e némely ünnepségen, vagy nem, hanem a nép érdekében való küzdelembe. (Zaj a szélsőbalon).

A kormányok állandóan arra törekedtek, hogy megakadályozzák egy 67-es ellenzék létesülését. Mindig sikerült zavart okozni az ellenzék tényezői között. Nem azt keresték, ami összehozza, hanem ami szétválasztja őket. (Zaj a szélsőbalon.)

Krasznay: A civillistáról beszéljen!

Rakovszky: A civillistát nem szavazza meg, ha a függetlenségi párt nem szavazza meg az egyházpolitika költségeit csak azért, hogy a katolicizmuson üssön egyet. (Nagy zaj a szélsőbalon.) Az indemnityt elveti. (Helyeslés a néppárton. Zaj a szélsőbalon.)

Mezőssy Béla közjogi szempontból polemizál Rakovszkyval s attér a *belkormányzat bírálatára*, majd a Bánffy-Badeni-féle egyezményről szól. Rosszul tette Szell, hogy ez egyezmény revíziójába belement. Hiszen tudnia kellett, hogy Körber a revízióval csak újabb engedményt akar kicsikarni.

Szell: Kettőn áll a vásár!

Mezőssy: Az a kérdés, hogy az osztrák túlköveteléssel szemben megmondta-e: Hátrább az agarakkal! Meg kellett volna mondania a Felsőnek, hogy a Bánffy-Badeni-féle törvény szentesítve van s azt meg kell tartani. De Bécsben másként gondolkoznak Ujra és újra tárgyalnak. Tessék megmondani odafenn, hogy a Bánffy-Badeni-féle kiegyezést *tárgyalni* kell. Vagy elfogadják Ausztriában s akkor lesz kiegyezés, vagy nem, s akkor nem lesz kiegyezés. (Taps a szélsőbalon.) Követeli, hogy

tárgyaljanak a kiegyezési kérdések egész komplexumát, mert ebben nagy bomlály van.

Az ujoncz-javaslat.

Attér F. J. máj. *ujoncz-javaslatára*. A militarizmus óriási súlytal nehezedik az országra. Más államok ezt nem ismerik ennyire. Mert például a német katona előtt ott lehet a német egység eszméje, a francia előtt a revanche, az olasz előtt az unita Italia s e nemzeti érzések adják az országnak Bismarckot, Napoleont, Cavourt. Bizonyítja ez, hogy nem a hadsereg adja az erőt, hanem a nép, a nemzet. (Taps a szélsőbalon.)

De minálunk, a mi nemzeti küzdelemünkben, volt-e csak percze is segítségünkre ez a hadsereg? Soha! De igen, voltak Uzelácok és hasonló tisztek van ak ma is a hadseregben. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Nessi interpellál Fischer püspök kölni érsekké való kinevezetése ügyében.

Szell Kálmán azt válaszolja, hogy ez nem tartozik az országgyűlés elé. Akiknek panaszuk van, forduljanak az egyházi fórumhoz.

A ház a választ tudomásul veszi.

A margittai mandátum.

— Tanukihallgatás második napja. —

Flopu György dr., a kiküldött vizsgáló bíró ma reggel 9 órakor folytatta a megidézett tanuk kihallgatását.

A választást védőket ma is **Rosenthal** Mór ügyvéd képviselte, míg **Tetlenni** Armin dr. helyett ma **Fojthás** Ödön dr. ügyvédjelölt jelent meg a tárgyaláson, melyen **Szatmári** Mór képviselő és **Orley** Kálmán is jelen volt.

Első sorban **Illés** József, **Varju** Sándor és **Egressi** György tanukat hallgatta ki **Plopu** György dr. a Kuriától meghatározott kérdésekre vonatkozólag.

Mind hárman egyértelműen úgy nyilatkoznak, hogy semmiféle tudomásuk sincs arról, hogy **Szatmári** pénzt vagy adósság elengedését ígérte volna arra az esetre, ha ő nyerné a margittai mandátumot.

Ezután a támadók legfontosabb tanujának **Mangel** Jánosnak a kihallgatására került a sor.

Mangel tagadja, hogy bármiféle alkudozást is folytatott volna **Szatmárral**. Részletesen elmondja, hogy mindköt választáskor mi módon érintkeztek **Szatmárral**, s milyen akciót fejtettek ki érdekében.

Erdekesen következtet, hogy a kérvényezőkből merithették gyanujokat.

— Ugyanis én és **Lipeckzy**, kezdi mesélni tanu, — az első választás után felkerestük **Szatmári** urat Budapesten, hogy felkérjük, vállalja el a jelöltséget, mire ő azt válaszolta, hogy csak abban az esetben lép másodsor is fel, ha biztosra vehető a megválasztása, mire mi megígértük, hogy a mit a törvény enged, mindezt el fogunk követni. Lehet, hogy ez ígéretet találtak gyanusnak.

Plopu dr. erre felolvastatta a tegnapi kihallgatott **Szabó** István ellenkező vallomását, mely szerint 800 korona elengedésével biztatta **Szatmári**.

Mangel magyarázatát adja a tanu félreértett vallomásának.

Ezután **Fojthás** Ödön dr. az 1899. évi 15. t. cz. 87. §. értelmében arra kérte a vizsgálóbíró, hogy a választók azon levelét, melyben költségeikről számolnak be és **Szatmári**nak az erre vonatkozó válaszát, mely e sort is tartalmazza: *„Feltételeiket elfogadom”*, a bizonyítás szempontjából szerezzék be.

Ezek után **Plopu** dr. a tárgyalást déli 1 órakor másnap 9 órára halasztotta.

A magányos utas visszahívja emlékébe elmúlt tavaszait. Mennyire elragadták mindezek, a pajzán szél, örökké ifjú azúrja az égnek, a korán nyíló virágok, az újra és újra megújuló zöld lombzat. A csodálatosan hangzó harangszó. Csak nem régen még mindezek visszaadták neki ifjuságát.

Fájdalom, elmúlt! Vajjon mindörökké vége volna mindezeknek? Ma gyenge, beteges, összerázkódik az északkeleti szél minden kis fuvalatára, az orgonavirágok nem bővülnek el többé, a légi zene alkalmatlan neki. Vajjon ő-e az, ki szeretettel átkarolt mindeneket, ő-e az a költő, ki lelke teljes melegével irt, ő-e az, kinek hajdan minden virág csókot hintett, kiben a természet minden összhangja ezer évet kellett fel egyszerre, vajjon ő-e az, ki közönyös tud maradni minden illat, minden összhang iránt? Oh, kegyetlen gondolat! Valóban vége, nem ismerné ő soha többé a természet elandaltó bájait, nem élvezné az élet igaz örömeit?

Ezen pillanatban, néhány lépésre előtte a hosszú fasorban, hol bolyongását kissé megszakította, egy ifjú embert pillantott meg, fiatal nővel oldalán, smint a padon ültek a nap langyos melegében. Fejük felett lágy szellő himbálta a fa gyenge lombjait. Munkáspár, egyike a legszegényebbeknek, mert az ünnep daczára a nő hajadonlővel volt, egyszerű ruhaderékban — és milyen ruha! — az ember pedig szegényes munkásöltönyt viselt.

A kis fűzfavessző kocsiba, hol az ujszülött pihent, — a nő egy csomó orgonavirágot helyezett el és a kis teremtés, a ki azonnal fölébredt, kinyitotta szemét ezen csodálatos látvány előtt, ösztönyszerűleg a virágok felé nyújtá próbusos kezecskéit. Atyja felállítja s térdeire veszi gyermekét, míg az idősebbik — legfőlebb két évvel — mellette áll s hallgatja a szomszédos templom harangját, gyönyörködik a szép zenén s hajtogatja fejecskéjét azon ütemben, amint a harang rezgése hullámszába hozza a levegőt. Ezalatt a házastársak az apai és anyai szeretet melegével tekintenek a két gyermekre, azután egymás felé fordítják fejüket s anélkül, hogy valamit szólnának, hosszú mosoly ül ajkukra — oh sápadt, keserű mosoly a szerencsétleneknek! — de oly mosoly, melyben tiszta öröm, valódi szeretet van, mely az egyszerű, alázatos lelkek tulajdona.

Oh, mily szégyenérzet fogja el egyszerre a meregő utast helytelen s őszö bánata miatt! Nem tesz semmit, ha megöregszik s a tavasz mindig kevésbé hozza vissza régi erejét!

Nyiljatok csak május orgonafái! Harogjatok teljes erővel harangok! Virágok, tavasz, ti vagytok a szegények gazdagsága! Aldjon téged minden szerencsétlen, aldjon ezen hajlott koru férfi, kinek fölmelegített szívet, megindítva azt mások boldogságának látása által.

Városi közügyek.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése.

Rendszerint csendes, egyhangu tárgyalás mellett intézi el Nagyvárad város közigazgatási bizottsága havonként a hozzája utalt ügyeket.

Kizökkentette a bizottságot tegnap délután ebből az egyhanguságból *Pfuhl* Agoston helyettes pénzügyigazgató előterjesztése, a melylyel 90 nagyvárad háztulajdonos saját lakásának házbér felemelése iránt beadott felebbezését javasolta elutasítani.

A pénzügyigazgatóság ugyanis kilenczven háztulajdonos bevallását mellőzve, a saját lakásuk bérösszegét, minden bizottság mellőzésével hatalmasan felemelte, hogy így az adóösszegüket is emelhesse.

Ez ellen természetesen felebbezéssel éltek az illetők, de a helyettes pénzügyigazgató azok elutasítását kérte.

Az előterjesztés érthető megütkezést keltett, mert azt várták, hogy a pénzügyigazgató-helyettes is belátja a béremelés helytelen voltát s reparálni igyekszik tulbuzgó közegének baklövését.

Egymásután szólaltak fel a javaslat ellen azok a bizottsági tagok, akik az igazságot követik még megterhelhetőségük árán is. Ezt a javaslatot azonban mint jogtalan és igazságtalan perhorreskálták.

Mégis a főispán közbelépésének kellett bekövetkezni, hogy a Moloch képviselője ideiglenesen visszavonja javaslatát, a mely a polgárság igaztalan megrövidítését czélozta.

A közigazgatási bizottság ülése a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt; jelen voltak: *Miskolczy* Barna, *Rádl* Ödön, *Mezey* Mihály, *Dús* László, *Bordé* Ferencz, dr. *Grám* Károly, *Sipos* Orbán, dr. *Nagy Géza*, dr. *Hoványi Géza*, *Sulyok István*, *Huzella Gyula*, *Mihelyi Adolf*, *Pfuhl* Agoston és *Gáspár Imre* pénzügyi titkár.

Az ülés megnyitása után felolvasták a polgármester jelentését a közigazgatás múlt havi állapotáról. A főbb adatok ezek:

A közegészségi állapot október hónapban jó volt. A hevenyfertőző betegségek közül a hágy-máz 11 esetben, 2 halálozással; a vörheny 11 esetben, a diftériusz 9 esetben fordult elő halálozás nélkül.

Élve szül-tett 63 fiu, 77 leány, összesen 147 gyermek. Elhalt 98 egyén, 50 férfi és 48 nő. A szaporodás 42. Városrészek szerint elhalt Ujvároson 22, Olasziban 18, Váralja-Velenczén 19, a kórházakban 39. Az országos betegápolási alap terhére 501 szegény beteget gyógykezelték a városi orvosok.

Az állategészségügyi állapot, miután az előző hónapban fellépett száj és körömfájás megszűnt, október hónapban kifogástalan volt. A szeptember havában elmaradt orsz. állatvásár helyett a keresk. miniszter póttállatvásárt engedélyezett, amelyet október hó 26., 27. és 28-án megtartottak.

A közbiztonsági állapot október hónapban kielégítő volt, mert bár az ács és kőműves munkások 8 napig sztrájkoltak, a fuvarosok bérmozgalmat indítottak, valamint 22 munkásgyűlést tartottak a hónap folyamán — a közbiztonságot mi sem zavarta meg.

Lopás 46, súlyos testisértés 3, könnyű testisértés 7, sikkasztás 2, csalás 1, hamis pénz forgalomba hozatala 4, hatóság elleni erőszak 2 és idegen vagyron rongálása 1 esetben jutott a rendőrség tudomására. A nyomozás 38 esetben eredményes, 29 esetben eredménytelen volt. A kir. ügyészség elrendelésére 16, idegen hatóságok megkeresésére 231 esetben teljesített nyomozást a rendőrség. Letartóztatva volt 67 egyén, ezek közül a bíróságokhoz átkisérteztet 17, eltolonczoltatott 50. Kihágási feljelentés 109 esetben érkezett a rendőrséghez.

A közadók október havi bevételi eredménye kedvező volt, amennyiben 848 kor. 63 fillérral több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt:

Kincstári adóban	25884 kor. 73 fill.
kamatban	487 > 74 >
betegápolási pótdadó	896 > 12 >
kamatban	1 > 45 >
hadmentességi díjakban	643 > 05 >
kamatban	13 > 31 >
bélyeg- és jogilletékben	367 > 87 >
kamatban	47 > 30 >
iparkamarai díjakban	238 > 27 >
fegyveradóban	36 > — >
cselédpénztári díj	28 > 80 >

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak. Törvényhatósági adóban 2319 kor. 69 fillér, kamatban 16 kor. 74 fillér folyt be.

A rendőrkapitányi hivatal, mint I. fokú iparhatóság által 24 iparigazolvány adatott ki s megszűnt 4 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A házigazdák adója.

Néhány jelentéktelen ügy elintézése után *Pfuhl* Agoston pénzügyigazgató-helyettes 90 háztulajdonosnak a felebbezését mutatta be, amelyben sérelmesnek találják a kir. pénzügyigazgatóság azon eljárását, hogy a saját lakásuk házbérlértékét tetemesen magasabbra emelték.

A pénzügyigazgató-helyettes a felebbezések elutasítását javasolta, azon alaptalan és silány indokolással, hogy a katonai lakbér szerint és a városban mulatkozó lakbérviszonyok emelkedő tendenciája folytán, magasabb bérérték számítandó a felebbezők lakása után.

Rádl Ödön szólott először a kérdéshez. A lakbérérték felemelését szerencsétlen gondolatnak tartja. A közegek eljárását nem helyteleníti, de a kiindulási pont, a mely szerint a katonák lakbérét veszik alapul, — abszurdum. Rámutat, hogy száz számra vannak az üres lakások a város központján is. Hónapokon át hirdetnek a lapokban kiadó lakásokat s igen sokan olcsóbban kénytelenek kiadni lakásukat. Az is abszurd feltevés, hogy a városban a lakbéréknél emelkedő tendencia volna. Az a baj, hogy a pénzügyigazgatóságnál nem törődnek a lakás üresedésekkel s a bejelentéseket két évig sem intézik el. Igazságtalan és méltánytalan a pénzügyigazgatóság eljárása. Az életből konstatálja, hogy nem emelkedés, hanem visszaesés van a lakbérviszonyoknál.

Pfuhl Agoston p. ü. i. hely. a katonai lakbért veszi alapul. Négy szobás lakás után itt 1464 korona jár s ő csak 700 koronát számított.

Mihelyi Adolf nem veheti a katonákat irányadónak, mert azok részére nehéz a lakást kiadni s rizikóval jár. Azoknak nagy átalakítások stb. kellenek. A polgárok érdekeit és az osztó igazságot kell venni. A javaslatnak reális alapja nincs. Most készül az új adótörvény, ez előtt ne terheljük újra a háztulajdonosokat.

Dr. *Nagy* Géza kir. ügyész ugy látja, hogy egy 4 szobás lakásért kell fizetni 700 koronát. (Ellentmondások.)

Beöthy László főispán azt hangsúlyozza, hogy a házigazdáknak a saját lakásuk után még sok más kiadásaik is vannak.

Bordé Ferencz főjegyző alaki szempontból nem tartja helyesnek a pénzügyigazgató javaslatát. A törvényben előírt mód, amelylyel a lakbér értékének hivatalos megállapítását megszabja, nem történt meg s így jogos sem volt a bérösszeg értékének felemelése. — Az összehasonlítás a katonasággal éppen helytelen.

Ezután *Pfuhl* felolvas egy miniszteri rendeletet, hogy ahol a lakbérémelkedés tendenciája meg van, jogos a felemelés.

Rádl Ödön azt kérdi, volt-e a pénzügyigazgatóságnak szüksége erre az eljárásra? Itt nincs az emelkedés tendenciája meg. Ismételtén rámutat példákkal, hogy visszaesés mutatkozik. Indítványozza, hogy ezek alapján a bizottság ne menjen bele a 90 felebbezés tárgyalásába.

Beöthy László főispán: a p. ü. igazgató hallotta a felhozott adatokat. A bizottság minden tagja perhorreskálja még az eszmét is, hogy a bérösszeget emeljék, de meg is czáfolták a pénzügyigazgatóság iadokát. Lehetséges, hogy a pénzügyigazgató-helyettes levonná a felebbezéseket a napirendről s a hallott érvek figyelembevételé után újból tegyen javaslatot a pénzügyigazgatóságnak.

Pfuhl Agoston kijelenti, hogy kötelességsértést követ el, ha javaslatát visszavonja. Van a felebbezők között olyan is, aki kevesebbet vallott be, mint előbb volt.

A főispán újabb felszólalására a p. ü. ig. helyettes visszavonta javaslatát, de fenntartotta a jogot, hogy a felebbezéseket újból a bizottság elé terjeszsze.

Ezzel az ülés véget ért.

A bizottság tagjai még hosszabb ideig igazgottan tárgyalták az ügyet, amely kínos benyomást keltett az összes tagokban.

UJDONSAGOK.

Megint királyi katolikus.

Még mindig vannak, a kik sehogy sem tudják megérteni, hogy a nagyvárad jogakadémia királyi katolikus intézmény. Tegnap éppen a nagyvárad szabadelvű párt hivatalos lapja árult el megint hivatalos meg nem értési hajlamot, megtámadván a jogászok meghívóján azt, hogy királyi katolikusnak czimezik *Alma Mater*üket.

Főlöszleges a bővebb helyreigazítás, hiszen mindenki tudja, miért királyi katolikus a mi jogakadémiánk. Egyszerűen hivatkozunk tehát rá, hogy az akadémiát a tanulmányi alaptól, tehát katolikus pénzből tartják fenn, ennek következtében a tanárok csak katolikusok lehetnek s az akadémián rendes fizetéssel katolikus hitvánoki állás is van rendszerezve. A katolikus jelző kell megkülönböztetésül a kassai királyi jogakadémiától, melyet az állam a tanulmányi alaptól átvett. Viszont nem hagyhatja el az akadémia a királyi jelzőt sem címéből, mert eredete királyi s a királyi kormány közvetlen felügyelete alatt áll.

A királyi katolikus jelzőt a miniszter is nem egy-zer elismerte és használta már. Ha kíváncsi rá valaki, megnézheti a Hivatalos Közlönyt, abban nem egy helyen olvasható. S hogy a legújabb esetre hivatkozunk: a királyi katolikus jogakadémia olvasóköreinek alapszabályait éppen mostanában hagyta jóvá a miniszter és e jóváhagyott alapszabályok a jogakadémiát mindenütt királyi katolikusnak nevezik.

Ezek ellen minden antikatholikus kiraczczanás főlöszleges és hiu erőlködés.

A Munkás és Cselédpénztár ügyei.

Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár igazgatósága október hó 28-án tartotta rendes negyedévi ülését. Ez ülésen hozott határozatot az igazgatóság azok kérelme fölött, akik egyszerre tíz tagsági könyvvel akarják biztosítani magukat.

Ezen az ülésen tárgyalta az igazgatóság Vujevich Benő nemes-militicsi, Visnyovszky József nántúti és Pancsula Elek sumjáczi lakos földművelők kérelmét, akik segélyért folyamodtak az igazgatósághoz, s akiknek bár betegségük nem balesetből származott, arra való tekintettel, hogy a szerződésileg elvállalt gazdasági munkát betegségük miatt nem tudták teljesíteni, s így egész nyáron keresetképtelenek voltak, az igazgatóság 150—150, illetve 60 korona rendkívüli segélyt utalványozott.

A kereskedelmi miniszter fontos rendelkezést adott ki a minap a Munkás-segélypénztári tagok felvételi és biztosítási díjainak beküldése tárgyában.

Elrendelte ugyanis a miniszter, hogy a hatóságok a befizetési lap hátuljára postadíj utánszítése nélkül minden egyes esetben ráírhatják, hogy a kérdéses összeget kinek a részéről terjesztik fel és milyen célra.

Ez az üdvös rendelet nagyon meg fogja könnyíteni a hatóságoknak s különösen a községi jegyzőknek dolgát; miután eddig mindig külön levélben kellett felvilágosítást küldeni arról, hogy az egyidejűleg feladott összeget ki fizette be, s mire vonatkozólag, felvételi díj képen-e? vagy cséplőgép biztosítási díj gyanánt, vagy egyéb célra. Ez az üdvös rendelet tehát igen nagy mértékben egyszerűsíteni fogja az eljárást.

A nemes emberbarát, gróf Nákó Sándor értesítette az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségpénztári központi igazgatóságát, hogy nagyszemélyes uradalmának 250 családját beiratja a pénztárba és tagsági díjait saját pénztárából fogja fizetni.

Bar minél nagyobb körben találna követőkre a nemeslelkű főúr példáját!

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 8—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Nov. 15 Jogász-tánczestély a Kereskedelmi Csarnokban

* **Iskolaszentelés.** F. hó 4-én áldotta meg Dencs János t. kanonok-esperes a körös-tarjáni anyaegyházhoz tartozó *álcsi* pusztán e birtok urának a nagyváradi lat. szert. püspöki uradalomnak bőkezűségéből épült új iskolát. A szép tágas iskolai termet, mely felett a nemzeti trikolor lengett, zsufolásig megtöltötte a gyermekek, szülők és a nagyszámú érdeklődők sokasága, kikhez Dencs János esperes a szentelés egyházi részének befejezése után gyönyörű és felette praktikus beszédet intézett. Kegyeletes szavakban áldozott az elhunyt nagynevű bibornok főpásztor emlékének és bőkezűségének, ki ezen díszes iskola felemelésével örök hála kötelezte le a tanyai lakosságot. Kiemelte aztán a jelenlegi bérlő, *Sternthal* Arthur készséges hozzájárulását, nemességét az iskola létesítésében, a tanító javadalmazásában. Aztán pedig igen alapos és életbevágó oktatást adott a jelenlevő szülőknek, tanítónak és gyermekeknek, majd ünnepélyesen megnyitották nyilvánítva a vallásosság és hazaszeretet ezen új csarnokát. Maga a tanterem bőven befogad 60—70 tanköteles gyermeket, négy hatalmas ablak által van megvilágítva, közvetlen vele összefüggésben van a tanító kényelmes lakása. Egy rég érzett hiányt fog pótolni ezen új iskola s nemes missiót betölteni az eddig szinte vadoncz módjára felcseperedett pusztai gyermekek erkölcsének szelidítésében, értelmének kiművelésében, a hazaszeretet felébresztésében és ápolásában.

* **Beltöltött zugiskolák.** Hónapokkal ezelőtt nyomára jött a rendőrség annak, hogy Katonavárosban számos orthodox zsidó zugiskola létezik, melyekben ellenőrizetlen tanterv szerint héber oktatásban részesülnek különböző korú gyermekek. Az ily ellenőrizetlen iskolában megtartás nélkül hinthetik el a maradiság és fele-

kezeti gyűlölet csiráit, miért is hivatalosan betiltatdók. A főkapitány ez értelemben fel is hívta a zugiskolák vezetőit: *Spiegel* Dávid, *Goldstein* Mór és *Friedländer* Sámuel, hogy iskola tartásra engedélyt válsanak a kir. tanfelügyelőtől, s ennek megtörténte után az iskola helyiségét hatósági felülvizsgálat végett a rendőrségnél jelenték be. De mindezekig ezen felhívásnak eleget nem tettek, hanem zugiskoláikat tovább is fentartották, miért is az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 16. és 18. §§-ai alapján a zugiskolák bezárását a rendőrkapitány elrendelte.

* **Templomünnepe** Endrődön. Szent Imre herceg névnapja alkalmából szép egyházi ünnepség volt szerdán Békésmegye virágzó, 12.000 katolikus hívői számláló községében *Endrődön*, lévén Szent Imre herceg az endrődi plébánia templom védőszentje. Délőtt 10 órakor a nagyméretű díszes templomban ünnepi nagymise volt, melyen *Grócz* Béla apátkanonok ezlebrált *Spett* Gyula gyomai esperes, *Zelinka* János endrődi, *Szirmay* Arpád szarvasi plébánosok, dr. *Dunay* Alajos békésszentandrási, *Bedák* Mátyás kondorosi lelkészek s *Bartos* Ferencz gyulai káplán szédlete mellett. Dr. *Némethy* Gyula papnöveldei hittanár pedig gyönyörű szent beszédet mondott. A templomot szorongásig megtöltötte a hívők serege, bár csak 5000 jutott be a templomba. Délben a vendégszerető endrődi plébánosnál nagy ebéd volt, melyen számos pohárköszöntő hangzott el.

* **Ezer korona a párbajellenes szövetségnek.** Az a nemes mozgalom, mely városunkban a párbaj ellen megindult, hathatós anyagi támogatást nyert a tegnapi nap folyamán. Egy magát megnevezni nem akaró úr *ezer koronát* adományozott a szövetség céljaira s ezt az összeget dr. *Hoványi* Géza kezeihez be is küldte. Az adományozó ismeretlen kíván maradni, de kilétét nem nehéz abból kitalálni, hogy a pénz — külföldről jött. Az ezer korona lesz alapja annak a tőkének, melyet a szövetség agitacionális nyomtatványokra, felolvasásokra, körútra, szóval az eszme minél hathatósabb propagálására, a központban a becsületbírósi helyiség fenntartására stb. fog fordítani.

* **A bérkocsi szemle.** A szokásban lévő őszi bérkocsi-, ló- és szerszám-szemlét tegnapelőtt és tegnap délelőtt tartotta meg a rendőrség a lóvásár-terén. Ez alkalommal a szemlére 92 egyfogatú és 12 kétfogatú bérkocsi jelentkezett. A szemle meglepő szép eredményel végződött, a mennyiben a kocsik és lovak között csupán kettő volt olyan, melyek kifogás alá estek egészségügyi és szépítészeti tekintetből, a mi a bérkocsi ipar örvendetes haladásáról tanuskodik. A még szemlén nem volt bérkocsik, lovak és szerszámok pótszemléjéül a főkapitány november 20-ikát tűzte ki azzal a figyelmeztetéssel, hogy a szemle reggel 8 órakor a lóvásár-terén lesz s azon bérkocsik, melyek szemlére egyáltalában nem jelentkeznek, sem állomáshelyet nem nyernek, sem pedig vasúti soroságot nem kapnak. A kifogás alá eső kocsik pedig rosszabb állomáshelyet nyernek és azonfelül a vasúti soroságot elvesztik.

* **Halálozás.** Biharvármegye egyik régi nemes családját érte a súlyos csapás *Szlávy* Pal főszolgabíró halálával. A fiatal, sokat szenvedett ember tegnap szenderült örök nyugalomra. Haláláról a család a következő gyászjelentést adta ki:

Alumrottak a saját és nagyszámú rokonaik nevében a legmélyebb fájdalomtól megtört szívvel tudatják a feljuthetetlen gyermek, testvér, unoka, nagybátya és rokon okányi *Szlávy* Pal, Hontvármegye bati járás volt főszolgabírája,

közigazgatási bizottsági tag stb. élete 32. évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után f. hó 6-án, reggeli 1/4 órakor történt gyászos elhunytát. A boldogult hült tetemei f. hó 8-án, fél 10 órakor fogtak a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint Kálvária-utca 129. szám alatti családi gyászházban beszenteltetni és a premontrei kanonokrend templomában megtartandó gyászszentmise bemutatása után a várad-olaszai közsirkertben övéi mellé örök nyugalomra tétetni. Nagyvárad, 1902. évi november hó 6-án. Legyen álma csendes és emlékezete áldott! Az örök világosság fényeskedjék neki! *Szlávy* Németh Cornélia mint édesanyja. *Szlávy* György mint atya. *Szlávy* Kálmán mint testvér, neje *Emericzy* Irén és gyermekük *Tibor*. *Szlávy* Sarolta férj. *Gruber* Jenőné, *Gruber* Jenő, gyermekei *Jenő* és *Mariska*. Özv. *Németh* Jánosné mint nagyanya. *Németh* Amanda mint nagynénje.

* **Falb jóslata novemberre.** A hónapok elején szinte önkéntelen is eszébe jut az embereknek a híres időjós Falb-nak neve, kinek november hónapra szóló jóslata nem valami bizalomgerjesztően kezdődik. Falb tanár a hónap első felére száraz időt jósol november első napja kivételével, amelynek Falb szerint esővel kellett volna ránk köszönteni. Falb szerint csak a hó negyedik hetének elejére várható kiterjedtebb mértékbenesők. A hőmérséklet nagyjából a normálison felül áll, az utolsó hét elejének kivételével, amikor néhány napig nagy hidegek járnak. Kiterjedtebb esőzések csak a hó utolsó napjaiban lesznek.

* **Eltalasztott sorsjáték.** A »Nagyváradai protestáns jótékony Egyesület« a Nagyváradon felállítandó protestáns tanítónőképzde javára tárgysorsjáték rendezését határozta el, melynek huzása f. évi november hó 1-jére volt kitűzve. Minthogy azonban a kibocsátott 100.000 drb 50 filléres sorsjegyekből a mai napig nem kelt el megfelelő számban, a tárgysorsjátékot rendező bizottság, a nmlts. m. kir. pénzügyi miniszter ur 83675/902. sz. alatt kelt engedélye alapján a huzást az *1903 ik év november 1-jére halasztotta el*. Midőn erről a n. é. közönséget tisztelettel értesítjük, egyúttal azon alázatos kérelemmel fordulunk a n. é. közönséghez: kegyeskedjék jótékony célunkat szives pártfogásával és támogatásával előmozdítani. Sorsjegyek alutírott r. b. elnökél (Nagyvárad), kaphatók. Nagyvárad, 1902. október hó 31. *Mezey* Mihály, kir. közjegyző, r. b. elnök. *Sulyok* István, ev. rev. lelkész. Dr. *Várady* Zsigmond, ügyvéd. *Wankler* Lajos, polg. isk. igazgató, r. b. tagok.

* **Menyezetbeszakadás Aradon.** Hatalmas robaj verte fel szerdán este Aradon a liceum épületének környékét. Mint tudósítónk jelenti, a Maros partján levő liceum tornacsarnokának egész menyezete leszakadt. Szerencsére a tornacsarnokban nem volt senki sem. Erdekes, hogy a tornacsarnokot most renoválták. A korhadt gerendákkal ellátott menyezetet leszakadt és helyébe a »modern« *Rabicz*-féle menyezetet alkalmazták, mely tíz centiméternyi vastagságban gipszanyaggal bevont dróthálóból állván, könnyű súlyánál fogva bizonyult volna nagyon praktikusnak. Ez a 24 méter hosszúságú menyezeti zuhanat le egész terjedelmében. A nagyterjedelmű menyezeti zuhanása óriási légnyomást okozott, melynek súlya belökte a tornacsarnok ültözőjének üvegtáblákkal ellátott ajtaját, és kicsapta az udvarra a hatalmas csarnok minden ablaküvegét. A csarnok renoválása 10000 koronájába került az államnak s a vallás- és közokt. miniszter azt egy *Neuhauzer* nevű fővárosi vállalkozóval eszközölte azzal az indoklással, hogy a *Rabicz*-féle menyezeti megkonstruálásához speciális tudás szükséges. A renovált csarnok átvétele még nem történt meg. A szigorú vizsgálat fogja kideríteni, hogy kit terhel a felelősség.

x A téli idényre megérkeztek a leghiresebb angol *Fovues* női és férfi keztyűk, alsó ingek és harisnyak

Róth M. Utóda

kalap és férfidivat üzletében.

Férfi fehérművek dus választékban és méret szerint is készíthetők.

meseiket, akik már régebben a herceghez csatlakoztak. Egyre többen követték a példát s csakhamar a köztársaság egész haderejének vezére lőn a mellőzött Jeremiás. A nemesek és az egyszerű katonák egyként rajongtak érte, csak intését várták, hogy az ellenségre rontsanak. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A Burbon herceg Budapesten.

Budapest, nov. 6. (Saj. tud. táv.) A Burbon herceg ma megjelent a képviselőházban, a hol Széll Kálmánnal, Aponnyival, Csákyval, Hegedüssel, Zichy Jenő gróffal, Bolgárral, Wlassicscsal, Vészivel, Szapáryval hosszasan értekezett, s a hangulatból úgy győződött meg, hogy rövid időn megállapíthatja a magyar párbaj ellenes bizottságot.

Mocsáry büntetése.

Szombathely, november 6. (Saját tud. táv.) A törvényszék zárt ülésen tárgyalta ma a körmeneti tanár, Mocsárynak bünpörét. Ocsmány üzelméért az ügyész a legszigorubb büntetést kérte. A törvényszék két rendbeli csábításért két és fél évi fegyházra s öt évi hivatalvezetésre ítélte. Ügyész és védő felebbeztek.

A francia bányász-sztrájk.

Lyon, november 5. A szénbányászárságok igazgatótanácsai ma este ülést tartottak, hogy elvben elfogadják a választott bírósági döntést és felhatalmazzák az igazgatókat, hogy a munkások követeléseit tanulmányozzák. (M. T. I.)

Harcz a kalózzokkal.

Róma, nov. 6. A lapok közlése szerint az olaszok a vörös-tengeri kalózzok között valóságos mézszárlást vittek véghez és három hajójukat elsüllyesztették. A törökök három kalózt szolgáltatottak ki az olaszoknak. (M. T. I.)

Egy robbanás áldozatai.

New York, nov. 6. A Madison Square Garden közelében történt robbanásnál 80 ember sebesült meg, többen oly súlyosan, hogy aligha maradnak életben. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Kelek Jenő és Társa

Tőzsde jelentése

— A tőzsdéről eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, nov. 6.	
Buza októberre	7.27
Buza áprilire	7.84
Tengeri	5.60
Rozs okt.	6.45
Zab ápr.	6.15
Kaposzta, repce, aug.	11.89

Hirdetőkésze

Budapest, nov. 6.	
Osztályok hitel	83.50
Magyar hitel	72.50
Államvált	711.75
Rimamurányi	4.20
Magyar pénzügy	47.50
Osztályok	—
Vagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyások

* Budapesti áru- és értéktőzsde 1902. nov. 6-án.	
Magyar aranyjárdék 4%	120.35
Magyar koronajárdék	97.65
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,75%	—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,75%	—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítő kötvény 4%	97.75
Magyar élelmiszer- és iparügyi kötvény	100. —

Horvát-azlávönföldterhermentesítő kötvény	98. —
Magyar nyaralás-kötvény	202. —
Tiszszabályozásé szervező bizottság kötvény	157. —
Osztályok járadék papirban	100.75
Osztályok járadék papirban	100.55
Osztályok járadék aranyban	120.50
Osztályok korona járadék	100. —
Osztályok államsorsjegyek	150. —
Osztályok magyar bank részvény	15.00
Magyar hitelbankrészvény	707.50
Osztályok hitelintézet részvény	702. —
Párisi visita	95.17
20 prnkos arany (Napoleon'dor)	1.05
Németbirodalmi márka	116.90
Londoni visita	28.12
20 márkás arany	28.40

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

U J B O R.

Saját nagyváradi termései, **idei új borom leltivegezését megkezdvén, azt folyó hó 5-től Schlauch-tér, 18. sz. lakásomról**

literenként 32 kr. árban

áruba becsátom.

Egyéb boraim és különösen **ménesi, gyoroki** saját termelésű

arany érmetet nyert finom fajboraim

az ismert áron kerülnek eladásra.

Hordóban tetemes árengedmény.

Ujbornál 50 liternél 19 kr., 100 liternél

18 kr. literenkénti árat számítok fogyasztási adó nélkül.

MOLNÁR LAJOS

szőlőbirtokos,

Schlauch-tér 18. szám.

370

18778—902. P. sz.

Hirdetmény.

A nagyváradi kir. törvényszék, mint csődbíróság, a vagyonbukott Berger Lajos csődtömegéhez tartozó és a csődleltár 1—33. tétel száma alatt felvett 779 korona 60 fillér beszerzési, 590 korona 40 fillér becsáru lehuzott s üvegelt borok, 77—90. és 135—145 t. szám alatt felvett 3922 korona beszerzési s 1952 korona 86 fillér becsáru 5485 liternyi hordókban levő borok, végre a 34—76; 91—94. és 146—152 t. szám alatt felvett 4259 korona 82 fillér beszerzési és 1537 korona 51 fillér becsáru üres hordók, üvegek, ászokfák s egyéb a borkezeléshez szükséges tartályok és eszközök és bolti felszereléseknek egy tömegben ajánlati uton való eladását — a 18778—902. P. számú végzésével elrendelvén, felhívom a venni szándékozókot, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlatukat 410 korona bánatpénzzel, mely készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban fizetendő, az 1902. évi december hó 1-ső napjának d. e. 12 órájáig dr. Gyémánt Jenő nagyváradi ügyvéd, mint az ideiglenes csődválasztmány elnökénél nyujtsák be, mert a határidőn túl, vagy bánatpénz nélkül beérkezett ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat az ajánlattevőt bánatpénzének elvesztése terhe alatt azonnal s feltétlenül kötelezi, a csődtömeget ellenben csak az esetre, ha az eladást a csődbíróság jóváhagyja.

Az ajánlattevő, kinek ajánlatát a bíróság elfogadja, köteles a megvett ingosá-

gokat az ajánlat elfogadásától számított 15 nap alatt átvenni s ezt megelőzőleg a vételért készpénzben — Jancsó Dezső csődtömeggondnok kezéhez lefizetni és a vétel után járó bélyegilletéket viselni.

A nem helyben lakó ajánlatot tevők tartoznak ajánlatukban helybeli megbizottat megnevezni.

A csődleltár a hivatalos órák alatt Böhms Jenő kir. törvényszéki bíró csődbiztosnál, az áruraktár pedig Jancsó Dezső tömeggondnok közbenjöttével az üzlet-helyiségben (Szent László-tér) megtekinthető.

Nagyvárad, 1902. okt. hó 31. napján.

369.

Jancsó Dezső

tömeg-gondnok.

Három magtár

azonnal kiadó a

Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank

Nagy Teleky-utcai házában. 306

Nagyvárad-város rendőrkapitányi hivatalától

19003

1902. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatal mint I-foku iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad város közönsége által felállítani szándékolt vilamos áramfejlesztő telep-engedélyezése tárgyában **folyó év november hó 14-ik napjának délelőtti 10 órájára** a régi sertés-vásártérre helyszíni tárgyalást tűzött ki, a mely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszíni tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1902. november hó 3-án.

Gerő,

371

(P. H.)

r. főkapitány.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: **4 szoba, 1 alcoven**, mellék-helyiségek s egy üveges **terasz** a Körörsre,

minden órán kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a **Nagyvárad Takarékpénztárnál.**

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Tennis flanel
szép kivitelben
16 kr.

Színes mosó
barchettek
17 krtól.

Különösen figyelemre méltó!
Az ujonnan berendezett női- és gyer-
mek confectio raktár.
Dús választék. Eredeti modellek.

Fekete és szí-
nes blous sely-
mek legújabb
kivitelben
60 krtól 4 frtig.

Alkalmi vétei
férfi gallér mig
a készlet tart
10 kr.

Fehér zsinór és
pique barchettek
óriási választékban
25-90 krig.

Franzia delai-
nek **39 krtól.**
Valódi prágai
keztvük **88 kr.**

Vászon fehér és
asztalneműek
elismer legelő-
nyösebb árakban

Egy hat sze-
mélyes teríték
asztalkendőkkal
1.20.

1 vég vászon
3.90-100 frtig.

Valódirumburgi,
Irhoni és
creas vásznak,
Schrolli siffonok
nagy választék-
ban.

Mennyasszonyi
kelengyéket
r-mek kivitelben
készítünk
5000 frtig.

Wallerstein Fülöp Fiai

Fiók üzlet:
Debreczen.

Nagyvárad, Bémer-tér.

Fiók üzlet:
Kisvárd.

ÉRTESÍTÉS

a közeledő idényre nagy mennyiségben bevásárolt és eladásra
kerülő

alkalmi vételekről,

melynek szives megtekintésére tisztelettel meghívjuk a n. é. vásárló közönséget.

Szolid szabott árak. ———
Túlfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!

az ujonnan berendezett női- és gyermek confectio raktár.
Dus választék. Eredeti modellek.

Óriási választék
angol női divat
kelmékekben gyö-
nyörű kivitelben.

Franzia gyapju
flanelek, blous
és pongvoláknak

Férfi ingek leg-
jutányosabb
árakban, kézelő
20 kr.

Csödtömegekből
vásárolt minden-
nemű férfi szöve-
tek rendkívül
előnyös árakban.

Szőnyeg, függöny
ágyterítők, flanel
takarók a leg-
nagyobb választékban.

Futó szőnyegek
18 krtól
3 frt 50 krig.

Ebédülő szőnye-
gek **2 frttől**
200 frtig.